

ذکر سلاطین کرمان

برگرفته از مجلدات سوم و چهارم تاریخ و صاف

انشای:

ادیب شهاب الدین عبدالله شیرازی

توضیح:

مهر داد وستانی کرمانی (دکاهی)

ناشر:

مرکز کرمان شناسی با همکاری بنیاد ایران شناسی

سرشناسه: وصاف الحضرة، عبدالله بن فضل الله، ۶۶۳ - ۷۳۰ ق. عنوان قراردادی: تاریخ وصاف، برگزیده عنوان و نام پدیدآور: ذکر سلاطین کرمان (برگرفته از مجلدات سوم و چهارم تاریخ وصاف) / به کوشش مهرداد دبستانی کرمانی (درگاهی)

مشخصات نشر: کرمان: مرکز کرمان‌شناسی؛ تهران: بنیاد ایران‌شناسی، ۱۳۹۸. مشخصات ظاهری: ۱۱۶ ص شابک: ۹۶ - ۹۶ - ۶۱۷۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸ وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتاب حاضر برگرفته از مجلدات سوم و چهارم تجزیه‌الامصار و تزجیه‌الاعصار مشهور به تاریخ وصاف به انضمام معنی لغات و ترکیبات و تعییرات و معنی جملات و عبارات و اشعار عربی می باشد.

عنوان دیگر: تجزیه‌الامصار عنوان دیگر: تجزیه‌الاعصار موضوع: نشر فارسی - قرن ۸ ق.

موضوع: Persian Prose literature - 14th Century موضوع: شعر عربی - قرن ۸ ق.

موضوع: Arabic Poetry - 14th century موضوع: ایران - تاریخ - مغول و ایلخانان، ۶۱۶ - ۷۵۶ ق.

موضوع: Iran - History - Mongols and Khani موضوع: شناسه افزوده: دبستانی، مهرداد، ۱۳۲۲،

موضوع: ایران - تاریخ - تابکان فارس، ۵۴۳ - ۶۸۴ ق. شناسه افزوده: مرکز کرمان‌شناسی، بنیاد ایران‌شناسی

موضوع: Iran - History - Atabakan o فارس، ۱۱۴۸ - ۱۲۸۳

رده بندی کنگره: ۹۵۲ I SR رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۶۲ شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۱۹۶۴۳

عنوان کتاب: ذکر سلاطین کرمان (برگرفته از مجلدات سوم و چهارم تجزیه‌الامصار و تزجیه‌الاعصار)

انشای: ادیب شهاب‌الدین عبدالله شیرازی

توضیح: مهرداد دبستانی کرمانی (درگاهی)

ناشر: مرکز کرمان‌شناسی با همکاری بنیاد ایران‌شناسی

مدیر مسئول: سیدمحمدعلی گلابزاده

شماره انتشار: دویست و هشتاد و هفت (۲۸۷)

تنظیم و صفحه‌آرایی: لایلا گهرگزی

طراح جلد: مهسا مهربانپناه

شابک: ۹۶ - ۹۶ - ۶۱۷۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: هنگام

حق چاپ برای ناشر و مؤلف محفوظ است

فهرست مطالب

۷	 مقدمه ناشر
۱۱	 مقدمه
۱۳	 ذکر سلاطین کرمان
۱۸	 خیانت و عهد شکنی بهرام بن لشکرسان
۱۸	 سلطنت قاورد در کرمان
۱۹	 فتح جزیره‌ی عمان توسط قاورد
۲۰	 منضم شدن فارس به کرمان در عهد قاورد
۲۰	 لشکرکشی قاورد به عراق و کشتن ابرکهر شدن پسرانش غیر از سلطان‌شاه
۲۱	 سلطنت سلطان‌شاه (پسر قاورد) بر کرمان
۲۱	 لشکرکشی ملک‌شاه به کرمان
۲۲	 سلطنت براق حاجب در کرمان
۲۲	 در آمدن ترکان خاتون به نکاح براق حاجب
۲۳	 استمداد امرای اوکتای قاآن از براق حاجب در فتح سیستان
۲۵	 داعیه‌ی سلطنت قطب الدین برادرزاده‌ی براق پس از مرگ وی
۲۵	 استقرار رکن الدین در پادشاهی کرمان
۲۶	 سلطنت مجدد قطب الدین
۲۸	 سرانجام رکن الدین
۳۱	 سلطنت ترکان خاتون در کرمان
۳۲	 سلطنت سیورغتمش
۳۲	 عزیمت پادشاه خاتون به کرمان و برکناری سیورغتمش
۳۵	 قتل سیورغتمش توسط پادشاه خاتون
۳۷	 پیامد قتل سیورغتمش
۳۸	 مقابله‌ی ایلچیان با افراد پادشاه خاتون

۳۸	 محبوس کردن پادشاه خاتون
۴۰	 سلطنت کوردوچین بر کرمان
۴۰	 قتل پادشاه خاتون
۴۱	 حکومت شاه سلطان بر کرمان مقارن جلوس غازان خان بر تخت سلطنت مغول
۴۲	 گریز ادیب شهاب الدین مصنف کتاب به نکته‌های ظریف ادبی
۴۴	 دنباله‌ی تاریخ کرمان از جلد چهارم تجزیه‌الامصار
۴۴	 سلطنت محمدشاه در کرمان
۴۵	 کتاب تاریخ محمدشاه از سلطنت کرمان
۴۵	 انتصاب عبدالله بن محمد الیساری به جای محمد شاه
۴۶	 اتحاد شاهزادگان و سردبان مشاغل در برهم زدن نظم و کشتن عبدالله بن محمد الیساری
۴۷	 جلوس محمودشاه بر تخت سلطنت کرمان پس از کشتن عبدالله بن الیساری و فرزندانش
۴۹	 یاری حکمران شیراز به یله‌ی مرکز اطراف
۴۹	 محاصره‌ی کرمان و ارسال اندرز
۵۱	 پاسخ محمودشاه به ساداق بیگ
۵۱	 تغییر نظر ساداق بیگ از مدارا به جنگ
۵۳	 اوصاف محمودشاه و شرح صحنه‌ی جنگ
۵۴	 ایام محاصره‌ی کرمان
۵۵	 قحط کرمان و مهاجرت اهالی
۵۷	 خیانت سیوکشاه و نتیجه‌ی آن
۵۹	 فتح کرمان و کشتن محمودشاه و یارانش توسط ساداق بیگ
۶۲	 مرگ محمدشاه
۶۳	 سلطنت قطب الدین از نژاد سلاطین کرمان
۶۵	 معنی لغات و ترکیبات و تعییرات
۹۱	 معنی عبارات عربی
۱۰۱	 معنی اشعار عربی
۱۱۵	 فهرست اعلام

مقدمه

آن چه از نظر خوانندگان گرامی و علاقه مندان به تاریخ کرمان می‌گذرد، قسمت‌هایی است از مجلدات سوم و چهارم کتاب تجزیة الامصار و ترجیة الاعصار که نام آن جهت اختصار در طول زمان به تاریخ و صاف شهرت یافته که از بازماندگان سلاطین دیلمی آل بویه آغاز می‌شود و سلاطین سلجوقی و قراختانیان را دربرمی‌گیرد و تا زمان سلطنت بادوخان مغول ادامه دارد.

توضیح آن که در دوره سلطنت مغولان، سلاطین کرمان با تأیید و نظارت پادشاهان مغول در کرمان سلطنت می‌کردند. مؤلف کتاب، ادیب شهاب الدین نیز در عصر مغولان می‌زیسته مأخذ راقم این سطور چاپ سنگی است که به سال ۱۲۹۶ در بمبئی طبع شده یعنی پیش از چاپ تاریخ جهان گشای جوینی و در آبان ۱۳۳۸ به سرمایه‌ی کتابخانه‌ی ابن سینا و کتابخانه‌ی جعفری، تبریزی در چاپخانه‌ی افست رشدیه عیناً نسخه برداری شده است و از آن چاپ افست به عمل آمده است.

با آن که علامه‌ی قزوینی در مقدمه‌ی تاریخ جهانگشاری جوینی تأویحاً آن را تأیید نموده، مع هذا مثل همه‌ی چاپ‌های سنگی که از ابتدا شخصی خرسنویس آن را دستنویس می‌نموده، در بعضی موارد از سهو و اشتباه برکنار نیست.

ذکر دو نمونه اشتباه را که در همین قسمت‌های تاریخ کرمان آمده، برای مثال راقم ذکر می‌نماید: ۱- یک بیت عربی به این صورت ضبط شده است:

وَأَوْصَفَا ذَاكَ النَّظْمُ الْمُتَسَقَّ كَيْفَ تَبَدَّدَا وَلِلَّهِ هَذَا الدَّهْرُ كَيْفَ تَرَدَّدَا

وزن این بیت چنین است: فعولن مفاعیلن فعول مفاعیلن (طویل مقبوض) اما در مصراع اول آن دو واژه‌ی «مُتَسَقَّ» و «كَيْفَ» موجب اختلال وزن شده که نه تنها با

وزن مصراع دوم هماهنگ نیست، بلکه با هیچ وزنی و بحری قابل انطباق نمی‌باشد. راقم با حذف دو واژه‌ی مزبور و تبدیل واژه‌ی «نظم» به «نظام» آن را تصحیح قیاسی نموده و به صورت «وَوَا اسْتَفَاذَاكَ النَّظَامُ تَبَدَّدَا» در آورده است.

۲- غلط دیگر کلمه‌ی قارضیه است در صفحه‌ی ۱۷ عبارت بدین گونه است:

«چون رکن الدین از دولتخانه‌ی فارس روزن فتحی نیافت، به راه گُر روان شد و دل بر غربت قارضیه و غرام عامری و محنت علویه نهاد» معانی کلمه‌ی قارضیه به هیچ وجه با عبارت تناسب ندارد و معنی درستی از آن بر نمی‌آید.

کاتب «قارضیه» را به صورت «قارضیه» ضبط نموده و سبب به بیراهه بردن خوانندگان گردیده «تلاط» یعنی چیننده‌ی برگ درخت سدر که در دباغی به کار می‌رفته. شخصی به نام «هم» را عامر عزری روزی برای چیدن برگ درخت سدر از خانه خارج می‌شود و هرگز به خانه باز نمی‌گردد و هیچ کس از او خبری نمی‌یابد. و این ضرب المثلی است برای شخص غایب که امیدی به بازگشتش نیست.

با وجود اشکالات چاپ سنگی تهرمانی که چاپ منقحی از این کتاب صورت نگرفته است، از همه‌ی نسخه‌های خطی موجود، بیشتر قابل اعتماد است. اما آن چه ادیب شهاب الدین عبدالله بن فصل الله شیرازی در این کتاب با عنوان ذکر سلاطین کرمان آورده است، بسیار مختصر است. اما همین وجیه، گویای وقایع مهمی است در مقطعی از تاریخ کرمان از این رو راقم این سطور که براساس شرح این کتاب بود مصمم شد که این مختصر را از مجلدات سوم و چهارم استخراج نموده، به صورتی مستقل در اختیار علاقمندان به تاریخ کرمان بگذارد و چون همین نسخه‌ی منحصر به فرد از تجربه‌ی الامصار را در اختیار دارد، هر جا به اشتباه فاحشی برخورد می‌کند، ناگزیر است به تصحیح قیاسی بپردازد.